

ОЛЕКСА ЗАПОРІЗЬКИЙ

НОВІ
БАЙКИ

1953

ОЛЕКСА ЗАПОРІЗЬКИЙ

НОВІ БАЙКИ

К У Р І Т І Б А
1953

Авторські права застережені.

Друкарня Хліборобсько-Освітнього Союзу.
Курітіба, Бразилія.

I

Л Е В та О С Е Л

Осел у лев'ячі потрапив фаворити.
Але, не вмівши по-блюзнірському хвінтити
(Бо то не те, що перти хури!),
Все терся-м'явся ззаду у Левури.
Та ненароком
Своїм осличим і назирив оком
В каблучці прикорня вельможного хвостюри
Бородавку чи ґулю,
Завбільшки з добру дулю.
І тут Осел ледь-ледь не вчистив гопака
Від радости. «Та це ж така
Нагода трапилась мені, що Боже мій!
Я доповім... Я виставлю проект
Носить нахвосника, щоб зберегти секрет...
І те оцінить він... »—І Вухатюк якстій,
Улучивши момент,
Все виклав перед Левом. «Пречудово!—
Ослову вислухавши мову,
Лев риконув.—Проект затверджую без змін.
А що про цю таємницю
Ослові відати тим більше не годиться,
То хоч і вдячний я тобі, однак... »—І він
Осла розчавив, мов би печерицю.

БЕТОН і ПІСОК

«Єднання, кажуть—сила, криця...
Дурвиця!

Перестарілій забобон!—
Піщани скімлять.—Ось же нас більйон,
Цілісінька гора,

А ї ракувата, мокроноса дітвора
Диктує нам свій тон...»

«Овва! А я то що убіса за один?—
Басисто обізвавсь Бетон.—
Адже я також був плохих Піщин
Більйон.

Теперечки ж по твердості і міці
Хто проти мене конкурент?
Го-го! Як поєднає вас усіх цемент,
То в'язи звернете і криці!»

ВЕРБОЛІЗ

Кущ Верболозу ріс у лузі гожім.
Навколо ~~нього~~—коров'як, собачі рожі,
Волове вухо, деревій, щавель, полин,
Петрів батіг, козельці, молочай...
І луг той був для Верболозу наче рай;
І пишно пнув гінке галуззя він.
Але штукарочка-природа
Не знає меж у витівках своїх
(Добра того у неї завжди повен міх).
Тож там, де порпалася вся ота дрібнота,
Нараз, немов на дріжджах тісто,
Поперли вгору буйволисто
Дуби, тополі, вільхи, клени, буки...

І Верболіз
Тоді з досади та журби-розпуки
Побляк, помиршавів, повісив ніс.

ПІВНІ

Вночі на хутірець заскочили солдати.
І Чотовий до Старости: «Ну, брате,
Варя, печи і смаж,
Бо кишечки солдатські грають марш!»
«Та що ж варити?—
бідкається той.—Та що ж пекти?»
«Не знаєш ти?
Ситеньких зозулясток! Півників-солістів!»
«Ге! Куряччики попоїсти
Хотіли б ми й самі! Так що ж,
Унадилася в хутір куряча холера чи чума,
І зараз,—вірите?—кат-ма...»
«Чума?! Холера?!—Чотовий, мов йорж,
Одразу насторочивсь. Та до Джури:—
Розвідати, в якому стані кури!»
«Наказа слухаю!»—одрізав Джура бравий.
І, вихопившись вихром за ворота,
Руками ляп-ляп-ляп єб поли та халяви—
Яначебто два півнячі крила;
А опісля, долонями обгородивши рота,
Як загорла:
«Ку-ку-рі-ку! Ку-ку-рі-ку!»
Так Піvnі, як луна, й озвалися по хутірку.

Лукавець забринить у тоя душі—мов півші,
Ми стаємо довірливі, наїvnі.

САДІВНИК та АКАЦІЯ

АКАЦІЯ:

Здається, пане, я цвіту
Не гірше, ніж твої мазунчики в саду.

Але чому ж

Ти в'єшся біля них, як вуж:
Обкурюеш, обмацуеш, малюеш,
На гусінь та на комашню полюеш;
Мене ж
Із саду зовсім ти женеш?

САДІВНИК:

Ціню я в дереві, красунечко, не цвіт,
А плід.
А ти
Які даєш плоди?

ЛАСТІВКА і ПАВА

«Що сталося тут? Пішли недобре справи?
Чи чом це, пані, ви такі сумні?»—
Питалась Ластівка у Пави,
Прибувші з ірію додому на весні.
«Ох-ох, сумна... з розлуки, мабуть, згину!—
Слізливо Пава йй.—Найкращу бо пір'їну
Утратила я із свого хвоста!...»
«Угу... це справді що біда...—
Мовляє Ластівка. Та й знов пита:—
І як же сталося тее? У якій пригоді?»
«Ох-ох! Отож як і кошару, і курник, і хлів
Пожежі полумінь звенацька охопив
І підвялесь таке, що й розказати годі,
Я спочивала солодко у себе в загороді.
Аж крізь дрімоту щось вчувається мені...
Я луп очима—леле, все вогні!
І гвалт навколо, лемент, крик
(Мороз одразу так і деронув по спині!):
Там овечки ячати, там скиглють свині,
Там стогне бик;
А там, немов би на сковороді,
Шкваркочуть кури та качки... Так я тоді—
У ноги. Мамо рідна,
Як бігла я! Та об якусь дрючину

Хвостом як шарпонула—і пір'їну
Утратила найкращу ... Ох, я, бідна,
Тепер з жалю·розпуки, мабуть, згину!...»
«Угу...—тихенько Ластівка,—досадна річ!..
Пір'їну втратила—з журби кона;
А що попікся бик та погоріла дробинà...
Угу... Прощай!...»—і полетіла пріч.

1950

ВІДЕРЦЕ

Терлося Відерце коло мазниці,
А тоді приперлося до криниці,
Щоб набрати срібла-водиці.

Стукнуло бідово об зруб,
Дном, боками воду хлюп-хлюп;
Упірнуло вихилясто по шию

Та як бризне,

Та як пирсне:

«Це вода така? Вода?? Це—помий!

Пхе! Олива, дьоготь, мазут...
Лиш забруднишся по вуха отут!»
Як дурне, затицялось на всі боки;
Воду вихлюпало геть—і навтьоки.
«Даром палиш на водичев'ку зуб!—

Загукав услід йому Зруб.—

Тут біді причина одна:

Мордоњка твоя пребрудва».

ВІСЛЮК та ТЕЛЯ

З дурного розуму одне Теля
Вважало Віслюка за Лева, звірів короля.
І виявляло перед ним пошану
Несказанну.

«Я в льолі, мабуть, уродилося! — на пасовиську
Щасливо бекало воно. —

Я з Левом близько-близько,
Пасуся навіть на одній траві... »
Віслюк же, на Теляті бачивши свій вплив,
Нищечком рішив
(Бож і йому недоставало клепки в голові),
Що він таки достоту,
Хоч довговухого, а лев'ячого роду —
І теж до божевілля був щаслив.

Щасливих мало так... Тож хай — не буду
Звімати цим щасливчикам з очей полууду.

К Е Л Е Х

У Князя був Келех. Не Келех—дивота:
Химерні мережки, пружки, позолота...
Однак усередині був, як і кожний
З його побратимчиків—зовсім порожній.
Та що йому? Через отес журбою
Свій тьмарити блиск? Чи—об мур головою?
Пусте! Порожнечу бо пінні напої
Щораз наловняють по самії вінця...
І хоч на всіляких наливках та винах
Він так розумівся, як бик на картинах,
Зате як почтиво, як ловко ті винця
Умів піднести перед Князеві губи!
І він за догідливість і за оздобу
Мав ласку велику в Князя й шанобу.
«Мій Келеху милив! Мій Келеху любий!—
Мовляє, бувало, розчулений Князь.—
Навколо пройдохи, пролази, лацюги,
Немов би осінні докучливі мухи...
Один тільки ти мене тішиш!..» Та раз,—
Не пива, не меду, що зміцнюює груди,—
Налив хтось у Келех солодкої трути.
І Келех (якби ж то у нього був глузд!)

Питво те безпечно до Князевих уст...
Та й випив Князь труту. І ось вам кінець:
В могилі лежить-спочиває Князь гожий,
А Келех, блискучий красунь-молодець,
Догідливо івшому служить вельможі.

А Т А К А

Взявся раз,—буває, звісно, всяк,—
Риб вести в атаку Рак.
От він вишикував їх упоперек ріки
І скомандував: «За мною! Уперед!»
Риби круть—і всі до осоки,
Рак поповз ув очерет.
«Стій! Назад! Не так!»—
Горлопанув, похопившись, Рак.
Вишикував їх ізнов упоперек ріки
І скомандував: «За мною! Уперед!»
Риби верть—і всі ув очерет,
Рак поповз до осоки.
«Стій! Назад! Не так!»—
Горлопанув ще лютіше Рак
Та й рихтує знову Риб у ряд...

Ні, не піде діло в них на лад,
Бо що Ракові перед, те Рибі зад.

Панько від зуба кутнього та мав пенька.
Панько його не турбував, а він—Панька.

Еге ж. Та ось, ні сіло і ні впало,
Панькові щоку узяло нагнало
Ну просто вище носа—
Аж пика ізробилась коса.

«Пусте!—Панько міркує.—Голову недаром
Ношу на плечах! Скипідаром
Натру я щоку якнайкрепше—
Одразу мов сто баб пошепче.»

Натер. У друге. Втретє. Глип у шибу-скло—
І отетерів: щоку, як на зло,
Ще дужче рознесло.

«Чекай, чекай!—розсердився Панько.—Цим разом
Натру я вражу щоку гасом!»

Вродився гас. Тре день, тре два і три.
У шибу зирк—«Атьху, лихий тебе бери!
Це що ж таке? І гас не помага?
От штука! Стій! Ага...

Ось я,—тепер то вже не буду ідіотом,—
Ось я почну мастити йодом...»
Пішов у діло йод. І знову кепська справа:

Щока від йоду вже немов халява,
А щоб одтухла--так ні, ні.
«Ой, що ж робити в світі Божому мені!—
Завив Панько.—З дурнички чей загину . . .»
Паньку! Паньку!
Скажу тобі я річ таку:
Позбутись хочеш наслідків—ізнищ причину.
Отож піди до лікаря, не пошкодій деянька,
І хай він вирве к бісу отого пенька.

РОГАТА СВИНЯ

На слізі молитви Свиві-небоги
Бог зглянувся нарешті: дав їй роги.

І тут Свиню оту рогату враз
Напав шалений дур чи сказ:
    Неначе звір,
    Шугнула в двір

До стаєнь, до хлівів, кошар.
«Переколю,—кричить,—весь світ!

Тремти, земний ледачий рід—
Віднині я твій володар!»

Та й ну колошкати підряд
Курей, гусей, телят, ягнят...
І раптом тиць на Сірого Вола.

«Ага, попався, голубе! Тепер моя взяла!»
А Віл,—він звик уже до чудасій,—

Як шемене під ребра їй
Рожищами. Свinya—у крик.
Крутнулася, стрибнула вбік—
І вгамувалася навік.

Не допоможуть, братця, й роги,
Як глузду в голові ні трохи!

1947

СОКОРИНА та БАГНЮКА

Кохався Вітер із тонкою Сокориною.
Багнюці ж, перемішений скотиною,
Аж тенькало з досади у печінці
(Авжеж, тяженько завидующій жінці!).
От Вітрові улізливо, як тільки вміла,
    Вона й забулькотіла:
«Добро знайшов! Куди тебі — принцеса!..
Та глянь у люстру ось моєго плеса
То й розшолопаєш, який ти маєш скарб!
    Крива, горбата, кострубата...
Чи ж не така, скажи, принада
    І в нечупарних мавп?»
«Базікай там собі! Спотворена душа
Спотворено і світувесь відображення», —
Гукнув Багнюці Вітер, серебристо
Закужеливши Сокорини листом.

П И Л И П К О

«Це рибка, тату? Рибка? Рибка?» —
Цвірінькотів писклюк - Пилипко,
Як батько розкладав уранці у дворі
Срібляво - злотно бліскаючі ятері.
«Та рибка ж», — відповів синкові татко.
І враз надумалось дитятко:
Кружнувши вибриком, як на лужку лоша,
Прожогом руку в ятрець — і хап йоржа.
«Ай-ай! Ай-ай!» —
Пилипко вереском посыпав по городах
Та руку вихопив — і хода.
«Чекай но, дурнику, чекай!
Колючая не всеніка рибка!» —
Стривожено гукнув услід йому татусь.
«Ой, ні бо, таточку! Ой, ні — боюсь!» —
Белькоче, плачуучи, писклюк - Пилипко.
«А ти не бійся — тatkів же ж синочок!
Візьми одю ось рибку — це линечок,
Гладесенький, мов шкельце у вікні».
«Ой, ні, татунечку! Ой, ні!..»
«Ну, то візьми одю ось — це карасик —
Кругласик, золотасик.
Хоч приторкнися, хоч тіль·тіль!»
«Боюсь!..» — гуде Пилипко, наче джміль.

«Боюсь, боюсь»... мазниця тій, макуха!» —
Тоді пресердитюще крикнув татко.
Та, упіймавши, й поволік за вуха
До риби наполохане дитятко.

«На! Мацай! Лизькай! Нюхай!
Колюча? Га? Кажи!» — «Hi! Hi!» —

Кигинув голосок Пилипка.
«Отож бо! Знай: буває всяка рибка —
І вже дурниць не городи мені!»

Отак, як із отим Пилипком - малолітком,
Трапляється й з дорослими нерідко.

ЖАЙВОРОНОК і НЕБО

Углядів Жайворонок, що земля
Аж до самісінького неба притуля
На обрії діброву темнотінну.
І, наче б ключиків гроңаста в'язка,
Дзелень - дзелень: «Там щастя казка!

Туди, туди полину!»

Та, враз налігши на крилечка молоді,
Мов листик той на бистрині - воді,
Майнув у просторінь. Ось і діброва.
Дубів, та вільх, та яворів розмова.
А небо ж де? Од неба — ні знаку!
Аж гляє — у далечині під неба крила
Та горнеться уже могила.
«Ой-ой! Зробив же похібку таку! —
На кобзі Жайворонок сріблляну
Торкнув легесенько струну. —

Ото туди, туди гайну!..»

Та, враз налігши на крилечка гострі,
У простір лине знов, у простір.
Ось і могили думнолагідне чоло.
А небо ж де? Неначе й не було!
Аж гляне — ген уже черідка хат

Купається в приобрійній блакиті;
Оглянувся назад —
Діброва знов до неба тулиль віти.
«Який же бо із мене недотепа!.. —
Тоді затінькав Жайворон - дзвіночок. —
Та на землі ж кожнісінький қуточек
Однаково віддалений од неба!»

ШЕВЧИК та КОПИЛ

Ну ѿ притиціна! Копил - мордас
Шевчикові отакої заспівав нараз:
«Так ти що? Знущатись наді мною?
Чоботярища юхтові задля гною
На мені ліпити раз-у-раз?
Ні, вже досить кпин!
Край хром, вражий син,
І на балі, на театрі, на таночки
Виляльковуй на мені та чобіточки!»
Шевчикові мов звихнуло пантелік:
Цупить хром, рихтує чобіт - шик.
Зшив. Збив. Подивився — Боже мій!
Чобіток аж проситься у гній...

СУСІДИ

Гаврило на свого сусіду, на Хому,
За дрібку соли пеклом дихав. От йому
І стукнуло у лоб:
Загнати гасмідського сина в гроб...
Як ніч настала, лома взяв, лопату,
Нечутно, по-котячому, загату
Перемахнув та й ну
Під хату Хомину
Підкопуватись (хай, мовляв, з подвір'я
Він із усім своїм лахміттям - пір'ям
У яму западе).

Лопата ходить у руках,
Немов у плесі щука·риба;
От·от Хому ухопить враг,
От·от... Аж раптом глини скиба
Гугух на спину... Очі стали диба...
«Рятуйте!.. — заквилив Гаврило. —
Рятуйте!.. Придавило!..»

Прокинувся Хома. Хтось інший маху
Не дав би тут!.. А він бідаху
Турботно витяг з·під обвалу,
У хату вніс, покликав лікаря й помалу
Од лиха зовсім одходив,
І диво з див
На нашім світі:
Сусіда другом-брatom став сусіді.

ДЗВОНАР і ДЗВІН

Раз на якесь велике свято
Дзвонар у дзвони так гатив завзято,
Що Дзвін, басило-гоготуя,
Не витримав і луснув, мов кавун.
Та й захрипів, неначебто з простуди.
До храму ж люди сунуть, люди.
«Ой, що ж робити?! Як же бути?!» —
Заметушивсь Дзвонар. І він, —
Чи то з розпуки, а чи здуру, —
Лупити став іще завзятіше у Дзвін.
Ну, і нагнав таку йому температуру,
Що край надколений,—так пудиків із шість, —
Як гергепоне на поміст ...
І диво дивне скоїлося з Дзвоном:
У ту ж мить
Його мідь
Заговорила знову чистим тоном.

З малих бід гинемо. З великих бід
Народжуємось на ново на світ.

БИК та ТЕЛЯ

(За Федром)

То лоб чухмаривши, то бік,
В тину застряв рогами Бик.
І так почуپить їх, і сяк —
Не може витягти ніяк.
А збоку крутиться Теля
Та до Бика і промовля:
«Свої круті, дядюнню, роги
Ви перехнябте трохи,
То вам одразу, мов лини,
Із тину вислизнуть вони».
«Що-що??! — немов би паровик,
Гоноровито гаркнув Бик. —
Мене ти вчиш?? Мене?? Бика??
Утри під носом хробака!
Тебе шукав ще десь лелека,
Як я ці штуки вже кумекав!»
І, вмить звільнивши роги з тину,
Теляті ну латати спину...

1949

ЦАП У КВІТНИКУ

«Овва! Так це ті квіти знамениті,
Що вихваляють їх у світі?! —
Несамовитий видав крик
Цап, устрибнувши у квітник. —
Ну-ну! Тепер узнаємо на власний смак,
Чи варто славити їх так».
Та хап зубами за чуприву
Жоржину,
А потім — айстру і гвоздику...
Та й став. Та й ну, скрививши пику,
Усе випльовувати з рота:
«Пху! Ги... гидота!...
Пху! Анішо проти капусти!...
Погній від буряки!...
Пху! Таж то славлять лиш безглузди
Цю погань!... квіти й квітники!..»
І, як вже випорожнив рот,
Мах через пліт — і на город.

II

ЛОШАК і ВЕРБЛЮД

«В тебе, брате, якби
Не оті чудернацькі горби, —
Тараторив Верблюдові пройда-Лошак, —
    Та щоб хвіст був у тебе не так,
Та ще шию щоб мав не таку, як гусак,
    А по шиї щоб, начебто хмара,
        Грива слалася кара;
Та ще вмів щоб іржати й брикати,
    Та не жер будяків, лободи —
        Отоді то вже, брате,
З тебе був би верблюд хоч куди!»
«Ге-ге-ге! Ти великий, як бачу я, чмут! —
    Рубонув Лошакові Верблюд.
Якби вдався я та на твій смак,
    Не Верблюд би я був, а Лошак.»

СОКИРА і ВОВНА

Сокира, гостролеза, обухата,
Натрапила на м'якобокий Вовни тюк.
«Це ти?? Здоров!! Тебе зустріть я рада...
Вилежуєшся, мов пацюк?
Полеж, полеж... а я вже все довкола:
    Тини, колоди і дрючки, —
    На трісочки
Посікла, порубала, поколола».
«Спочинь же, — лагідно мовляє Вовна, —
І ти тепер, прилігши на травичку».
«Що?? — скрикнула Сокира, гніву повна. —
Та я... та я зроблю ще й з тебе січку,
    Пухнатенький добряго-неотесо!»
І враз забліскало зловісно лезо,
У Вовну упиваючись.
    Хек-хак, хек-хак...
А Вовні тес дошкуляє, звісно, так,
    Як молодим ногам гопак.
«А щоб тебе узяв був грець! —
Сокира, вхоркавшись, гукнула накінець. —
    Та я за іграшки он дуба

Посікла тверделезного якого...
М'якуню ж цюю, — дідьків би їй куша! —
Рубай, рубай — аж очі в лобі рогом,
А їй немов би прихорошує хто чуба!»

~ Як часто злости гострота
Безсила там, де лагідність і доброта!

РЯБЕНЬКА КУРОЧКА

Рябенька Курочки в кубелечку знесла яйце
Та на всю вулицю про це
Розкудкуда́калася так, що лишенко, біда!
«Куд-ку-да! Куд-ку-да!
Яєчечко гарнесеньке
Зродила я: круглесеньке;
Мов зіронька, яснесеньке...
Така то я, рябесенька,
Молода!»

«Та чи ти часом, паніматко рябокрила,
Не здуріла,
Що біси-батька - зна чого зчинила крик? —
Забелькотав з-за тину їй Індик. —
Он у хліву корова привела
Теля, завбільшкі з пів вола,
А мов би проковтнула свій яzik.»

ВІХОТЬ

Упхався Віхоть, вишкрібок рогожі,
На кухню до вельможі.
«Ой, розкіш же! — зацмокавши губами,
Він вигукнув. — Отут
Без клопотів і скрут
Я заживу — мов у ріднесенської мами.
Ого, я не якийсь там бевзень-мацапура!..
Хто-хто, а я то вже зумію шануватись,
Примилюватись та лизатись,
Бо в мене, будьте певні, губоно́йка не дура!»
Так він, — щоб у добрі ж тім і довіку жити, —
І заходивсь вірнесенсько служити...
Метнувсь, крутнувсь прудкіше дзиґи:
    Миски, полумиски, ложки,
    Виделки, глеки, баняки,
Горшкам лоби, макітрам вики
Хаючить, мие, тре, шарує —
Неначе в пеклі дідько той, гарує.
«Ну й Віхоть же! — у кухні кожний кут
Лукаво підхихикує — Ну й чмут!

    Ну ж і митець!»
Але як Віхоть заялозився по самі вуха,
То сберкухар, люта розпслюха,
    В помийницю його — й кінець.

1949

ГАРМАТА і КВІТИ

Гармата ржавіє. Гармату забули.

А поряд веселкою міняться Квіти.

Гармата Джмелеві, що сів їй на дуло,

Отак почала бубоніти:

«Ох, Джемелику любий! На серці журба...

То ж я з-за горба

Гукала - гриміла... То ж я ненастяно

За щастя у світі, за долю рахманну

Боролася. Айстри ж оті, нагідки,

Гвоздики, нарцизи, левині ротки

Відзначились чим, скажи? Вічно в садочку

Тремтять собі, туляться в тихім куточку...

І їм, бач, і шана, і почестей шум!

А я... іржавію! Немов би на глум!..

Ох, Джемелику любий! За що ж то така

Неправда гірка?!»

«Гай-гай! — баритоном озвався пухнатий. —

Добро те, що смерть ради яного неслася ти,

Настане, як щезнуть у світі гармати

І будуть усюди цвісти - променіти

Погідливі Квіти».

ХОКА Й МОКА

Жило два брати — Хока й Мока.
Було на двох у них два ока:
На праве — Хока був незрячий,
На ліве — Мока дідька бачив.
От якось вранці, із собою
Рушниці взявиши і набої,
Вони вішли обидва з хати,
Щоб на Ведмедя полювати.
Чвалали довго темним лісом,
Аж гульк — Ведмідь лежить під хмизом.
За кущ ураз вони присіли
Та й почали у нього цілить.
«Чекай но, Моко! — шепче Хока. —
Я перший стрелю — ти без ока».
«Та ні ж бо, Хоко! — сика Мока. --
Я перший мушу — ти без ока!»
«Ой, Моко! Ти як та морока!»
«Ой, Хоко! Ти як та сорока!»
«Ану, покинь дурниці, Моко!»
А Мока лусь по пиці Хоку.
Ну, й почалася тут рахуба:
У ніс, в потилицю, за чуба...
Не знати, хто б у перші трапив,
Бо згріб Ведмідь обох у лапи.

ВОДА та КАЗАН

Узимку один дзвінколобий Казан,
По вінця Водою наллятий,
Надворі лишивсь ночувати.
І він, як з-між верб виплив місяць-лисан,
Воді, позіхнувши, казав:
«Те-те, чепурушко моя!..
Яка ж твоя форма? Яке ж твоє «я»?
Віллють в сулію тебе — ти сулія;
У діжку — ти діжка...
Лакуза ти, кваша, лемішка!»
«Ох, правда! — зідхнуло свічадко Води. —
Та добре, що твердонатурий хоч ти...»
Мороз же, безжурний рубака-козак,
Тим часом розгулював так,
Що стала під ранок Вода, як маслак.
«Чого це ти тиснешся, люба?!» —
Казан тоді в неї спросоння пита.
А та
Напнула рамена — і, мов шкаралупа,
Молодчик ререпчув (аж місяць - лисан
Над клунею зареготовавсь на весь рот).

А потім... а потім Казан
Із ломом попав на завод;

А там, ясна річ —
У піч.

В печі ж, — отака то натура тверда! —
І сам він розплівся, неначе вода.

РІКА та КАЛЮЖА

У Мудреця спитався Простячина:
«Яка тому причина,
Що от одна людина,
Хочти їй що кажи, всміхнеться з люба-стиха—
І ніякісінького лиха;
А інша ж, — пророви лише слівце
Не до смаку, — скипить, аж багрянцем
Запирскає лице?»

Мудрець узяв неквапно три цеглини
І, жбуронувши дві в ріку - глибінь,
Промовив: «Глянь: прозор, яскрінь —
Збагни по цім суть першої людини.»
Цеглину ж третю, мов би то у вагани,
Пощупувив у калюжу премілку. «Дивись, —
Промовив знову, — кalamутъ і слизъ —
По цьому суть людини другої збагни.»

ЗАЄЦЬ і КРІТ

Кротові в лісовій гущавині
Хвалився Заєць: «Що той вовк мені?
Тремтіти перед ним? Мінятись на виду?
Та я його й за вухом не веду!
Та я... отам, де корінь осокора,
У ялипи вчора
Як згріб його та як притис!..
Ще трохи — й горло б перегриз!
(Го-го! У мене, брате, так!)
Та став проситись неборак:
«Пустіть но! Змилуйтесь, дядьку Зай!»
«Ну, йди собі, — кажу йому, — та знай!»
А позавчора... Що за інцидент
У мене з левом трапився! Один момент —
І я б його...» Аж тут — шелесь-шелесь
В кущах чи щур, а чи ховрах.
В очах у Зайця блиснув жах,
І, напружившись увесь,
Він стрибонув убік — і щез.
А Кріт
Услід:
«Отак воно і завжди, і усюди:
Піндуочаться геройством страхопуди».

ДОГАДЛИВИЙ КАПІТАН

«Га? Сто скринь олива і сто скринь пуху??
На пароплаві — через океан??
Та це мені мов роздавити муху!! —
Категорично мовив Капітан. —
Ану, вантажити! На лівий бік — весь пух,
На правий — оливо. Ану — раз, раз!»
Команда — дружно, молодо у рух —
І виконано змить наказ.
І пароплав гу-гу, гу-гу — і залишає порт,
І в дальню путь.
Та тільки що це? Як щербата шкарапала,
Він крениться, — аж хлюпа
Водичка через борт, —
І норовить на дно пірнуть.
«Ах, чорт! —
Сказився Капітан. — Ах, бісова рапуба!
Перевантажити! На правий бік — весь пух,
На лівий — оливо. Ану — раз, раз!»
Команда — знову дружно, молодо у рух —
І виконано змить наказ.
Та ба!
Голівці Капітанаї стара журба:
Розпроклятушій пароплав усеодно
Пірнути норовить на дно.
«Перевантажити!! — мов на вожі кабан,

Заверещав осатанілий Капітан. —
Весь пух — на ніс! Ні, стійте, стійте... оливо...»

І раптом наче стратив голову:
у лоб уткнувши пальця, на момент
Застиг, як на майдані монумент.
А потім: «Гей, отак лиш буде вірно:
По всьому пароплаві рівномірно
Розподіліть і оливо і пух!
Аху — раз, раз!»
Команда ще раз — дружно, молодо у рух —
І виконано вмить наказ.

І отоді то пароплав, немов по залізниці,
Помчався по зрадливій океановій водиці.

ГЛИНЯНИЙ ХМАРОДЕР

Заходивсь Новатор-Інженер
Будувати з глини хмародер.
Перший поверх вдався так, що ну!
Другий — мав ледь-ледь помітну кривину.
Третій (що, мовляв, мені проект?!) —
Став кандзюбитися, мов штиблет.
А четвертий — вниз із гуркотом гунув,
Перебивши Інженерові хребет.

Щоб будову вивести до неба,
Криці та бетону уживати треба.

ВЕРБЛЮД, ВІСЛЮК та ЦАП

Раз Верблюд, Віслюк та Цап
До озерця покупатися чалап-чалап.
Першим плиг у воду Цап грайливоногий.
«Братці! Тута глибочінь — по самі роги!»
Та пирсь-пирсь — і вихопився із води,
Тріпаючи шолудив'ям бороди.
Ну побрів горбатий вергила-Верблюд.
«Тьху! Вода ледь черева сягає тут!»
Та й — на берег. Та й гайда на всі боки
Чикромажити зубами будяки.
Вліз Віслюк тоді. «Ге-ге! І йма їм віри!
Ув озеречку води якраз у міру!»
І на всю пащеку, мов полохаючи ґав,
Узивати дурнями Верблюда й Цапа став.

ГОРБОК та КАЛЮЖА

«Ну, що це справді бо? Ну, чим я прогнівила
Сусідіньок своїх? — сама з собою гомоніла
Калюжа, що розвезькалася в хуторці

Насеред вулиці. —

Я ж і лежу собі тихесенько отут,
Я ж нікогісінько і не чіпаю й не морочу,
А всі чомусь то обминають... мов би хочу
Когось я проковтнуть!

А от з Горбком отим, що чубчиком отава
Красується на нім, інакша справа:
До нього кожний горнеться, аж припада...
Ну, чому ж бо це так? Ну, що це за біда?»
«Бо ти, — озвався з плоту білий Котик
(Він чепурив там лапкою свій ротик

І мову ту підслухав), —

Бо ти, гнилява шепотухо-булькотухо,
Обхлявуєш багнюкою по самі вуха.

А той Горбок —
Погожий, наче голубок.»

БАРАН і РИБА

Відомо, братці, на весь світ,
Що баранам бараняча природа
Велить витріщуватись ~~на~~ нові ворота.
Але один Баран, зневаживши свій рід,
    Впер бульки,
Подібні до дорідної цибульки,
    Не в дивину нових воріт —
В акваріум. І враз, як жалібниця-скрипка:
    «Отак от хиріти у карцері оцім?!
Ані розпростати ляплавих поплавців,
Ані сплеснутися..., сердешна Рібка!
    Та я, — от їйжебогу! —
    Добро тобі зробити маю змогу...»
І в Барана неначебто уекочив біс:
    Одбіг убік
Та, розігнавшись, по акваріуму як упік
    Лобакою, так скрізь
Лиш скляночки сюр-сюр, блись-блісь.
І він вдоволений. Сіяє, мов звізда...

Води ні крапельки — і Риба пропада.

ПЛУГАТАР та КОБИЛА

Запріг Плугатар на зорі-зірниці
У плуга Кобильчину сиву
Та й заходивсь орати поле-ниву
Під ярую пшеницю.
«Но! Но! Вперед, моя зозулько мила!» —
Вряди-годи погукує на неї. І Кобила
І пріє, плуга тягнучи, і хекає, й сопе —
Перерива себе
Заради та Плугатаревого добра.
Іще не пізняя й пора,
А нива вже, мов галка, зачорніла.
Плугатар гляне — радість буйна розбира
І прибуває в грудях сила.
«Тпру! Стій, моя сивенька! Відсапнись,
І прохолонь, і попасись.»
Та тут Кобила
Неоковирно повернулася і наступила
Плугатареві на мізинець на нозі.
«А щоб тобі в живіт хвороби всі!
А щоб тебе вовки роздерли, трипсяюху!»

Плугатар загорлав, огнівлений украй,
Та істика у руки — і давай
По ребрах, по хребті періщити щодуху.

На світі дивна всюди гра:
Хоч якнайбільш роби добра,
А тільки раз учиниш зло —
Добра немов би й не було.

•

КОРАБЕЛЬ і ТРІСКА

Пливе Корабель в океан,
А поряд малюсінька Тріска
На хвилях, мов соняшна бризка,
Гойдається, бліска.
І мовить їй згорда титан:
«Нікчемна, вернись до калюжі:
Ковтнуть тебе хвилі дужі!»
Зірвався в цю мить гураган —
Ревонув, бурхонув океан...
І, потрощений
зверху,
з боків,
спідсподу,
Корабель пішов під воду.
А малюсінька Тріска,
Мов соняшна бризка,
Гойдається, бліска.

СОНЯШНИК та ГАВКУН

За возом так набігався отой
Гавкун рябий, що ой-ой-ой —
З утоми аж не чує ніг.
І він перепочить під Соняшником ліг.
Хвоста відкинув гідно, очі прискаля;
На Соняшник поглипue і промовля:
«Тепер то, братіку, тебе я зрозумів!
Ти з хитромудрої породи лизунів...
Так, так! Мигнуло сонце над кряжем —
Ти й витріщивсь на нього вже.
Посунулось воно угору, стало на обід —
І ти за ним баньки свої услід;
Покотиться донизу —
І ти в той бік руду свою мармизу...»
А Соняшник, задивлений у диво золоте,
Рябому відповів на те:
«Ой, краще сонцю, батечкові ясноти,
Вклонятися, — усіх бо радує воно, —
Аніж отак, як ти,
За кістку, викинуту крізь вікно,
Ганяти, виваливши язика, за возом,
Кривити - нівечити серце й розум!»
Ганьбу свою сховати ницій хоче,
Як вибиває іншому ганьбою очі.

ВЕДМЕЖІ ЛОВИ

От викопав посеред лісу
Ведмідь глибезну та довжезну яму,
Ломаччям переклав її і косо й прямо,
А на ломаччя — хмизу.
І як всьому тому вже був кінець
(У животі якраз кишки пішли в танець),
Хутенько він за кущ заліз
Та й загорлав на весь широкий ліс:
«Кізки, Цапочки, Зайчики — сюди, сюди!
Вже досить з вас тих злidenів, та біди,
Та сліз, та горювання!
Вже час і вам зазнати раювання!
Сюди, сюди, всіма на світі гнані!
Ви тут розкоші знайдете незнані!
На вас чекають страви тут медові
І трунки, заморські, чудові!
Сюди, сюди! Тут висохнуть вам сльози...»
Біжать, ажпадають, Цапи, Зайці і Кози
З усіх долин, яруг.
Біжать, щоб долю скуштувати кращу!
Та в яму — шуг!
Та в яму — шуг!
А з-за куща Ведмідь розяявив пашу...

1948

ЛИСИЦЯ та ВОВК (За Езопом)

Лисиця (їй не йшли, бач, кури з тями),
Мандруючи ліском, шелепнула до ями.
І-ї ти халепа! Що робити тут?!
Обнюхала всі стіни, кожний кут;
Стрибнула вгору раз, у друге —
Ні, не стає в ногах напруги.

Хоч сядь на дні
Та й плач! Ой, ні!

Лисичка почала не сльози лляти,
А весело співати.
І на той спів

Умить, звичайно, Вовк наспів.
«Ти що тут? Чом дереш горлянку?» —
Згори він їй. А очі — зизом.
«Не бачиш сам? — Лисиця знизу. —
Їм кури, гуси, п'ю елив'янку —
Я тут гулятиму до ранку...
А ти йди геть собі, бурлако —
Без тебе їм і п'ю зі смаком!»
«Йти геть?! — обуривсь Вовк. —

З якої речі?!
Ге-ге! Дурних нема — перевелись!» —
Та плиг до неї вниз.
Лисиця ж скік йому на плечі,
А з пліч — наверх. «Бувай, козаче!» —
І тільки хвіст їй замаячив.

ГАРБУЗИННЯ і ПЛІТ

Зміїсте Гарбузиння Плотові на зло
З городу в сад злодійкувато проповазло.
Та з Яблуњки-Антонівки,

що в першому плоду
Щасливе майоріла у саду,
І захихикало: «Матусю мила,
Літ з десять силкувалась — і вродила!
Якихось шпиндинків!

З буруб'яшок завбільшки!
Ні про собаку, як то кажуть, ні про кішку!

Ну, на яку б ото мороку
Плодити казна - що? Та я от за пів року
Таких синків на світ пускаю, що, нівроку,
    Мов кабанці в сажу!»

«А я тобі, шелихвосте, скажу, —
Шепнув зловтішно Гарбузинню Пліт, —
На твій швидкопоявлений судовий плід
Лишень бики та свині мають апетит.

А яблучка оті малі
Бувають і на королівському столі.»

III

v

v

.

ЕЗОП і КРЕЗ

«Який ти бідний!» — Крезові Езоп
Сказав раз. «Бідний? —
                  здивувався той. — Було б
Цікаво, друже мій, узнать ім'я
                  Хоч одного багатія,
На статки та маєтки більшого, віж я!»
«Назви, — Езоп йому на те, — мене —
І ти вже знатимеш ім'я одне».
«Ха-ха!» — Крез реготом грімким
                  Загоготів... Пройшли віки.
І де ж багатство Крезове?
                  Нема. Пропав і слід.
Езопове ж — як весен рясноквіт.

1951

ПІВЕНЬ З ХИТРОЩАМИ

Ну ѿ Півень же! Ну ѿ хлюст! За вітром
Пустив ясу прехитру:

Горлате кукурікання його — причина,
Що після юочі настає на світі днина.
Індики-простаки, дурепи-Гусочки

Та пришелепуваті Курочки
За правду і взяли ту небилицю.
І, звісно, Півень вищим за дзвіницю
Здаватися їм став.

«Цих крашеньких зернят
Не їжте, дітки! — Гуска до гусят
Загелгає, було. — Хай Півник їх подъоба,
Бо він же не абияка особа!»
«Дорогу! Розступіться! Станьте вбік!» —
Уздрівши Півня поблизу, Індик
На все подвір'я підаймає галас-крик.

І, мов би олімпієць-бог,
Півнуга походжав. Аж у одную нічку,
Як світ був наче вкинутий у льох,
Тхір учинив у курнику криваву січку;
Та ѿ Півникові гемонський хардиз

Горланку перегриз.
І несподіванка була тоді велика
Вцілілим Гусям, Курям та Індикам.
Бо де ж таки: на світі день предивен
Настав, хоч не співав і Півень.

ХЛІБЕНЯ і ГРУДКА

З якимсь то тарантасом, — у колесі я спиці, —
Притарабавилася до столиці
Чорнозему карявая Грудка. І в той час,
Як повз пекарню тарантас
Котивсь якраз,
Вона до Хлібеняти, пухкого біланця:
«Диви, яке гарненьке! Хоч воду пий з лиця!
А як бо запишалось! Куди ж — в пани зализло!
Теперечки од мене йому тхне дьогтем, звісно...
А хто ж тебе, такого молодця,
Та викохав?! Хто пестив? Хто годував, беріг?
Не я хіба?»—«Ой, матінко—чорноземна Грудко!—
Озвалось Хлібенятко — загомоніло хутко. —
Якби не я отута, білесеньке, як свіг,
Чи пак не тая слава, що я несу в світи,
Хто б знати міг,
Яку в собі ховаєш красу і силу ти?»

ОСЕЛ - НАЧАЛЬНИК

Наставив Лев (о, леви спритно часом
Слух'яним послуговуються дуроплясом!)
Осла начальником. Герой вухатий
Свої таланти й заходився виявляти.
На шию теку начепив, на лоба —
    Три пари окулярів... Ну, діла!
Осел — великий пан! Осел — архіособа!
    Неприступ до Осла!
Всіх ошарашує осячий дикий рев
І дзвінко дзвизкають копита навісні...
    «Го-го! Ми — я і Лев —
Не будем нюнькатися з вами! Ні, ні, ні!»
Навкруг Осла навшпиньки ходять,
    Ослові, мов болячці, гбдять...
Дарма! Дере хвостюру вище й вище
    Розстособачений Ослище.
Але яке ж бо все непевне в світі!
Як довговухий пан якраз був у зеніті
    Могутності, пишноти й слави,
    Нараз переінакшилися справи.
Тримати за начальника Осяяру довше
Чомусь то Левові невигідно було вже.
    Так він його, чортяку,

Огрів люшнею вздовж хребта
(Ослові ж снилася медаля золота!)
І на старе спровадив місце — у гнояку.
Тоді то з радості напав на всіх крутіж!
За всі оті начальницькі заскобки
Як почали товкти ослячі боки!..
Ну, що ж — зароблене хоч з'їж.

ВАРЕНИЦЯ

Чи не втнути, браття, нам билицю
Про гречану безталанну Вареницю?

Між сестричками в полив'яній макітрі
Плавала вона — розкошувала в маслі.
І було їй добре. Ні ж, диявол хитрий
Підкусив... «Ой-ой! Якої трясці
Кисну я в тісній оцій ковбані?! —
Почали верзтися їй думки. —
Чи немає вже морів та океанів,
Берегами для яких — материкі?
А чи, може, плавала б я морем
Гірше, ніж високочолі кораблі?
Ох, якби й мені на ті простори!
Ох, яка ж неправда на землі!»
І таки ж нечистая правиця
Знов накоїла: всьому наперекір
Опинилася гречана Варениця
Серед моря грізнопізних гір.
«Го-го-го! — ревнули хвилі-леви. —
Вареничеулька — в широкий світ!»
Крутонули, вдарили... Ой, леле!
Щез-пропав од неї їй слід!..

А бувало ж у полив'яній макітрі
Плавала вона, мов ластівка в повітрі!

ДІРЯВЕ КОРИТО

До предірявого корита
Пригнав худобоньку Микита,
Щоб напоїти. І в руках
Пішов гуляти цебер-птах.
То він шугне в колодязь, длом
Водицю бовтнувши, як сом;
То підлетить несамовито
І бурх водиці у корито.
Дзюрити Микиті піт по лобі,
А пити нічого худобі:
Бездонна паща діромах
Усе проковтує умах.
Корови мукають з досади;
Бики гудуть, немов гармати.
Микита ж, знай, ганяє цебер,
Аж тісно в шкірі кільцям ребер.
«Гей ти! — хтось гуконув Микиті. —
Позатикай дірки в кориті,
То не тектиме піт із лоба.
Й наспіта буде вся худоба.»

ДЗЕРКАЛО

Щиряга-Дзеркало з Розумачем дружило.

І Боже борони,

Щоб то коли не ладили вони.

«Уже ж і ніс тобі вчепило!

Не ніс — носило,

Подоба замашного товкача! —

Бувало ошелешить Дзеркало Розумача

Гіркою правою. — А чуб! Ййбогу, що деркач!»

А Розумач:

«Ну, друже, дякую за правду-злoto!

Тепер свого я носа добре буду знати —

Куди не слід, не важитимусь пхати...

Та й чуб, щоб не своячитись із скотом,

І підстрижу,

І причешу,

А вже тоді й на люди покажу.»

Отак то в них було. Та от

Став Дзеркалу за приятеля Ідіот.

Воно й цьому тієї: «В тебе ж, брате, й рот!

Шелепогубий, слинявий... рідня кльоаці!

А вуха! Ой-ой-ой! Куди тому осляці!»

«Я слинявий?? — скипів Ідіотюк. — Вухатий??

Мене ти хочеш оббрехати??

Я здавсь тобі на сміх??»

І, лютий, він, — бо тільки ж те і міг! —
Щирягу-Дзеркало — в три шиї за поріг.

З розумним хочеш бути в дружбі-згоді —
Ріж правду. З дурнем — потурай дурноті.

КОНВАЛІЯ та БУЗИНА

Пихатим квітом Бузина
Пів неба запиша,
Та кожний обмина.
Конвалії квіт-перлямутр
Ледь-ледь помітний — ліліпут,
А, — чи ж не сміх? —
Приваблює усіх.

СИЧ і ЛЬОХА

«Агов! Пробуркайся! Не спи вже! Бійся Бога! —
Зарохкала розкішнобока Льоха
Сичеві, що куняв на бантині в сажу. —
Ось глянь сюди — тут дивину
Побачиш ти таку, що ну...
Їйбогу, не брешу!»
«Не городи, — промимрив той, — дурниць!
В наш вік — аніякісінъких дивниць».
«Ой, мабуть, ні, голубчику! Поглянь, кажу...»
«Та що таке? У чому річ?» —
Уже сердито буркнув Сич,
Мигнувши памистинами очиць.
«Хро-хро... діток я сю ніч наплодила
Таких, що всім рекорд побила!» —
Співучо прогундосила кирлаторила.
«Велике диво! —
На те їй Сич глумливо. —
Адже по всьому світі гомонять:
Свина, хоч лусне, а не вродить левенят».

ВИБАГЛИВИЙ КІТ

За вікнами хурделиця крутила світ;
    А муркотилс-Кіт
Лежав на припічку, скрутившись у калач
    І нарікав на долю. «Бач,
        Вже придічок холодний, наче лід,
А напалить нема кому...
    Чи ж довго груди чи живіт
Тут простудити і знайти для себе згубу?
    Ні, дякую! Залізу краще в грубу...»
Один скочок — і він уже у грубі, у кутку,
Дрімотно муркає в тепленькім попілку.
Увечорі ж чорнявий, мов арап,
    Рогач, пролаза-горшкохап,
Напхав соломи в грубу. Ну, а сірничок
    Злодійкувато шелестуху чмок —
    І, річ відома,
        Солома
Спахнула полум'ям. «Це що таке? — Котюг
    Спросоння потягаючись, рече. —
Щось мов би гоготить... чи, може, завірюха?
    І начебто зробилось гаряче...
    Але нехай... лежатиму... дурниці!..»
    Та тільки но свої очії
Стулив солодкодрімно знову вів,

Пекельні вихори, громи і блискавиці
На нього вдарили з усіх сторін.
«Няу-няу!..» — та, мов чортяка, крізь огонь
Як хуркне — тільки й бачили його.
Гай-гай! На смітничище, за городи,
Де заметіль, мов навіжена, колобродить —
Аж отуди то занесло Котюгу.
«Ой, припічку!.. Ой, де ж бо ти, чудесний!..» —
Ячить він там, попечений, обмерзлий.

В одну потрапиш крайність — не минеш і другу.

СОНЦЕ та МІСЯЦЬ

Каруселячи в етеровій імлі,
Місяць таємниче жебонів Землі:
«От якби навіки Сонце згасло!
Як було б тоді на світі красно!
Я б один тобі лив сяйва дивні чари,
Я б тебе повив у казку марив.
Ти б усе, що знала тільки в мріях,
В срібляних моїх знайшла обіймах.
І була б ти космосу царівна,
Бо красою не була б нікому рівна.
І про мене б одного ти без угаву
Гомоніла славу!»

А Земля, — ще й Місяць не затих, —
Посміхнулася на зливу слів отих,
Потім повернула вбік вітрила
Та взяла і заступила
Місяцеві Сонце. І тоді
(Опинився не один в такій біді!)
Місяць згас, мов без оліви гніт,
Сонце ж осявало й далі світ.

ЧОРНОГУЗ та ОДУД

«О-ду-ду, о-ду-ду, о-ду-ду...» —
Видударював Одуд, немов на дуду,
Умостившись на клуні. «Та гді! Ну, хоч
    Таки трохи помовч! —
Став благати співаку сусід Чорногуз. —
Бо від співу твоїого на мене чомусь
    Вже така налягає зівота,
    Що, повіриш, боюсь,
Щоб вона не роздерла, бува, мені рота». —
«Що?! — підскочивши, вигукнув Одуд
(Мов у п'яти йому припекло тут). —
Що?! Зівота?! Нещасний простак ти!
В тони вслухайся, телепню, в такти...
Ще якої жадаєш для вух насолоди?
Спів мій... Витріщив очі чого ти?
    Спів мій — чудо природи!
Та чи ж той, хто кохается в кваканні жаб,
    Зрозуміє цей скарб?!»
Позіхнув Чорногуз і сказав: «Може й так.
Може й сиравді воно з мастаків ти мастак.
    Тільки, знаєш, як слухаю я
        Солов'я,
То зівота від мене геть-геть утіка!»
Але Одуд не слухав уже «простака» —
Він ізнов задударив, немов на дуду:
«О-ду-ду, о-ду-ду, о-ду-ду...»

КОЛОДА і КЛИНИ

В одну Колоду мрійносонну
Угруз Дубовий Клин з розгону.
Колода крутъ, Колода верть...
«Ой, лихо! Коле! Тиє! На смерть!..»
І — до Грабового Клина
(Той носа виткнув із-за тину):
«Обороніть же, дядьку!.. Гину!..»
«Дубовий?! Коле?! Розтина?! —
Підскочив Грабоклин. — Проклятий!
Ось я ж йому прочухана
Такого дам, що буде знати!»
...Клина Клин вибив у момент
І розсадив Колоду вщент.

Який не був би клин — колоді
Добра від нього ждати годі.

ЖИТЯ і СМЕРТЬ

«Іди, страшна потворо, геть!
Іди, бо всім ти ненависна!..» —
Життя сказало Смерті згрізна.
«Ну, що ж, — на те єхидно Смерть, —
Піду — не стану на заваді
Тому, кому на світі раді.»
Та косу об землю. Сама ж
(Перейняла, бач, звичай наш) —
З шинка в шинок. Гуляє, п'є —
Байдики б'є.
І ні журби їй, ні мороки.
Минають дні, стак і роки...
А ж тут Життя де не взялось:
    «Ось де ти, ось!
А я шукаю стільки літ!..
Рятуй, рятуй мене і світ!
Без тебе стало я нестерпним...
Все лементує: «Смерти! Смерти!»
«Отож, — всміхнувшись ледь-ледь,
Тоді Життю сказала Смерть, —
Як не крути, як не верти,
А нам з тобою впарі йти».

ЛЕВ, ТИГР і ЛИСИЦЯ

Лев з Тигром глек розбили. Тут Лисиця,
На капості всілякі майстериця,
В палац до Лева шустъ — і солоденько в вуха:
«Ох, батечку! Ох!.. Тигр, отой дурбан,
Шляхетну шкіроньку твою на барабан
Напнути хоче...»

«Що?? Ах він бузувірюга!!» —
Лев покотив по нетрях рик-грім.

«А певно!» — підтакнула бісова кумася · · ·
Та хвостиком виль-виль — і подалася...
Куди б же то? У терем тигрів.

«Ох, братіку! — до Тигра шельма хитра
Залебеділа. — Ох, новинка прикра!..
З голівоньки розумної твоєї Лев, чи пак

Отой дурний чурбак,
Зробити нахваляється черпак...»

«Ух, морда ж він!» — Тигрюка гаркнув грізно, · · ·
Що аж хитнулися дуби — зелені скелі.
Кумасенька ж масненько так: «А звісно!» —

Та хвостиком мель-мель — і
Подріботіла через ліс-діброву...
Куди б же то? В палац до Лева знову.
Але, — така бо вже звіряча, бач, природа, —
Невдовзі знов зайшла у Лева з Тигром згода;
Ну, і канальські підшепти оті
Лисиці боком вилізли тоді.

1950

ЧЕРЕВИК та ПОСТИЛ

Збиткувався під столом
Черевик над Постолом:
«Пхе! Бридотний! Ніс — кирпуля!
Пхе! Скандзюбився, мов дуля!
Ще й роздзяпився бідака,
Як захекана собака!»
«І чого б я задавався?! —
Незлобиво обізвався
На те «пхекання» Постіл. —
Нас однаково під стіл
У гнилий запхалий кут
Та й до бруду чи болота
Всі, кому лишень охота,
Теж однаково нас пхнуть!»

МІРОШНИК і ВІТЕР

Мірошник лагодивсь пускати вітряка.
І, митикуючи, звідкіль то Вітер дмуха,
Потилицю, за звичаєм прадавнім, чухав.

Аж тут губатенький, що гонака
Круг нього вибизав, защебетав у вуха:
«Отак сушити голову! Сердешний чоловік!

Але послухай но: понищ ік трясці
Оті всі счасці,
Що ними повертаєш млин, так я повік
І дутиму з догідного для тебе боку».

«Який! — примруживши насмішкувато око,
Мірошник Вітрові прорік. —
Словечка ти сокочеш милі-любі
(Твій язичок я те охочий — знаю!),
Алеж тебе не влучиш і у ступі:
Сьогодні з балки вієш, завтра — з-поза гаю,
А там ураз, —

Немов би на догоду сатані, —
Так завертиш, заколобродиш, що... ні, ні!
Як не підлазь —
Не покатаєшся, шибайголово, на мені!»

С Т Р У Н И

Чудернація! Струни Бандури-тітасі
Завзялися робити нараз викрутаси.
«Ти на «ре», ти на «ре» підладнай усіх нас! —
Мов у бочку, бухтий Бандуристові Бас. —
Отоді то й бриніти ми будем гаразд.»
«Що там «ре»! — підцвірінькує Прима. — На «сі»
Підкрути нас, то ми і задзвонимо всі,
Як оті перепілоньки в просі-вівсі.»
«Унісон щоб?! Нудота? Абищиці всякі?
Ні, ні, ні! Різнотонності хочемо, волі —
Інтервали давай нам, дієзи, bemolі!» —
Ворохобляться Підбаски-заводіяки.
«Добре, добре! Вгамуйтесь! Приймаю всі точки!» —
Бандурист їм на тес розмашисто кинув
Та, відгрібши з чола п'ятірнею чуприну,
На Бандурі і взявсь муштрувати кілочки.
    «Ось вам «сі», ось вам «ре»,
    Хай вас дідько бере!
Ось вам, капосні, й волі на повнії груди!»
Ой-ой-ой! Затризникали струни оті
    Так прегарно тоді,
Ішо аж гавкіт собачий піднявся усюди!
«Доплигались? Догрались, вертихвістки сучі? —
Бандурист підсипав словечка колючі. —
Тож не кидайтесь на дуристівські моди,
А тримайтесь у гармонійнім співавучі —
Кожна тільки своєї октави і ноти».

АГРОНОМ і ВОЛОШКА

«Ач, яка! Ану, геть ізвідціль!
Тут не місце тобі, ледащиці!
Тут житам хлібодайним, пшениці

Грати золоттю хвиль» —

Так у днину, весняну,

Рахманну,

Агроном випроваджував з лану
Молоденьку Волошку. Листочки-вуста
Ворухнула вона: «Як жита, то й жита...»

І пішла, і, немов сирота,

Зупинила тонку свою ніжку

Край обніжку.

Та й розквітла отам,

увібралвши у себе

Смуток степу і лагідність неба.

Агроном по обніжку проходив. І він
Дивні зови почув голубих віолін...

ХЛОПЧИНА і СВИНЯ

(За Глібоєм)

Побачив, двором бігавши, Хлопчина,
Що біля голуб'ятника стойть драбина,
Та й задзвенів у флейту-голосок:
«Гурра! Полізу вгору й подивлюся
На світ отої широкий, що бабуся
Про нього стільки он казок
Розказують!» — І по щаблях,

Мов по вишневих вітах птах,
Скік-скок, скік-скок...

Та аж захекався. Та аж роток
Роззявився йому. І все він — вище й вище.
Аж тут Свиня брудна бреде
(Без леї не обійтися ніде!).

«Хрю-хрю, хрю-хрю»... та так рилищем
Драбину ковирнула капосна провоза,
Що світом зажуваний Хлопчина
Додолу гуп, немов цеглина —
Аж юшка потекла із носа.

**Хто вгору йде по життювій драбині,
Не забуває хай, що є на світі свині.**

ЮНАК і ЛАВР

До Лавра, що в глибу діброви
Ріс побіч Терника, Юнак промовив:
«О Лавре! То ж світ
З твоїх віт
Вінки в'є тим, хто — сяєво, окраса...
А він, цей виродок, тобі сусід?!

Яка ганьба! Яка образа!
Е ні, це... де вже через міру!..»

Та хап сокиру
Обіруч — і до Терника.
«Спинися! Ти! —

Немов цебром холодної води
Обдав Лавр Юнака. —

Не смій і пальцем ткнути!
Щоб уквітчав чоло смарагд моого вінця,
Пройти потрібно від початку до кінця
Тернисту путь».

IV

МУРАШКА і ГОРА

Мурашка, повзаючи по Горі,
Гори шукала. «Де ж воно у ката
Гора та?
Ось од самісінкої ранньої зорі
Шукаю... А казав метелик і бджола, —
Та чула я те саме й від орла, —
Що десь отут вона... Та де ж іще шукати?
Ой, мабуть, набрехали кляті!
Гора ж — ве голка та й не тріска теж...»
«Еге ж бо! — подумки Гора. — Еге ж!»

1953

ПЛІТОЧКА і ЩУКА

Раз Пліточка, пошишпоривши в осоці,
Гуляти стала по ріці.
А Щука зажищими очима
І вгляділа (вона, анахтемська личина,
Маніжилася в кущирі), «Ах ти ж!.. —
Засикала. — Гуляєш, хвостиком вертиш?
Ось зараз тільки зашумиш
У пелечку...» Та шустъ попід корінням верб,
Уз берег, та як кинеться із-за корча...
Так Пліточці бідашній хвостик аж отерп
Із ляку. Пліточка — навтікача.
Югнула прямо, вбік, навкіс,
Повз оситняг, рогіз,
Крізь жабуриня торокате...
Дарма все: Щука от-от-от насяде.
«Ой, матінко! Хіба ж отак єще нізащо
Мені й полости в хижу чащу?!» —
Пискоче Пліточка. «Гукай хоч і праматір! —
Скргоче Щука. — Клич хоч і весь рід!»
Аж Пліточка, — ій замакітревся бо світ, —

І трапила в самісінський зам ятір,
Ну, а несита — зопалу услід.
Та Пліточка бочком-бочком
Та й вислизнула крізь вічко.

А Щуці зась: хоч як там билась цунко —
Осталася у ятері голубка.
Лютує, казиться, на долю наріка...

Малих оберіга невидима рука.

Голівонька округлого Мартина
Маніжиться в пуховиках-перинах;
Голівонька кутастого Макара
Аж торохтить на голяких нарах.
«Спішить нема куди: і істи й пили маю,
Ледачо мурмотить Мартин. —
Біді не перескочити мій тин!
Полежу, пожирую, подрімаю».

Але Макар

Думками в'ється вище хмар —
Вигадує, мудрує, марить, мріє;
Як-як не одуріє.

«А що як я оце?.. А що як я оте?..
Та що, кінець-кінцем, «телятко золоте»?
Хіба знайшов у нім хтонебудь щастя?
А бач... трясе всіх через нього трясця!»
В пуховиках маніжившись щодень,
Мартин тупоголовим став, як рев'.

Посопує лиш носом.

Макар же об уїдлизу, тверду
Біду,
Мов скіска, вигострив свій розум.

Біда, якій усі ми вороги,
Дарує мудrosti нам перли дорогі.

СЛОН і КУРИ

Сипнули Курям жменю проса —
Вони дзъоб-дзъоб його, дзъоб-дзъоб...
А Слон, подоба паровоза,
Побачив та: «Диви! Ну, щоб
То бути могло?» — і хоботюру-носа
Токмачить також до просин дрібних.
Сопе, як той ковалеський міх,
Кумедно тицяється, пнеться,
А в хобот ухолити ледве удається.
Тут Куря й підаяли його на сміх:
«Ких-ких! Завбільшки мов би хата,
А сили має що блоха та!
Ких-ких! Носяка — наче комин,
Та не приdatatype пі на що він!»
Довгенько Слон, лопухолисті вуха
Похитуючи, слухав
Нахабне кихкотіння курячого хору.
А потім: «Стій! Я отаким ось п'битом!..»
Та хоботом
Хахап курник — і попурпелив з двору...

Б Л О Х И

Це, братці, так було: Потап
Щодня й щоночі хап та й хап
Брикливих Бліх —
І в міх.

А нахапавши з добрий пудик їх,
Давай над міхом гомоніти:
«Гай-гай, чорнявочкай мої!
Не вмієте ви жити на білім світі!
Одна — в смітюці, друга — у гної,
А третя... Пху!.. Ну, нащо ці замашки?
Ну, чом би так не жити, як мурашки
Чи бджоли?

Не гризти нікогісінько ніколи,
Трудитись дружно, мати свій куток...»
Отак він ім із тиждень товк.

А потім, бувши впевненим, що Блохи
Науку ту вхопили вже за роги,
Благословив їх
І розв'язав міх.

Так як сипнули, розмахавши ніжки,
Превражі Блішки!

Та як пішли у брики-скоки
На всі чотири боки!
Та як взялися гаспідські тварюки
Потапа перчити, пекти, колоти!..
«Ні! — вигукнув Потап тоді з розпуки,
Викачуючи, мов лошак, городи. —
Не переперти спроста матінки-природи!»

ВІТЕР та ПОЖЕЖА

У сосняку Пожежа спалахонула. Жах!
Тут губатій-Вітрюга, що з нею на ножах
Іздавна був, бицюгою з-за горба-гори:
«Іч, враг його бери,
Як пишно розцвілася! Мов маки польові...
Та я тобі ось роги скручу на голові!»
І, давши тураганний губам своїм розгін,
Зо всіх сторін
Подув на неї гаївно. Шматує, розбива.
А їй від того, клятій, лиш сила прибува.
Вона, зажахкотівши ненажирющо-хижо.
Сосняк отой патрошиль іще бо замашніше.
Вітрюга ж репетує: «Я втру, я втру їй піс!»
«Аякже!» — кпить Пожежа і вже кінчає ліс.

КОВАЛЬ і МУХА

Коваль морочиться з залізом.
А синя Муха-Дзизкотуха,
    Ну, так тобі і лізе:
То за потилицю, за вуха
    Гризне псаюха,
То шарудню від носом зчинить...

«Пху, ідолъська личина!» —
Скипів Коваль. Та молот-брилу,
Мов тріску, хан — і на всю силу
Давай, щоб спекатись причепи,
По стінах, по варстату гепать.
Сичить, ганяється, вціля;
Все трошить, нівечить, валя ..
А Дзизкотуха, знай, кружля.
«Агов! — Сусід почав гукати. —
Це що вам сталося, пане-брате,
Що все мслотите щодуху?»
«Та це я... вбити хочу Муху...»
«А щоб вас! Через Муху-дрібку
Розгамселити кузю к дідьку!»

Свині Бог напочатку дав був крила.

    Так бісова Свиня,
Чи не того ж самісінького дня,
    Як ізнялася та як полетіла...

    Та нальоту
Як розчинила хрюкало, пішовши бокаса:

    «Трясіться небеса —
Тепера я порядок свій тут заведу!

    Я всі зірки, мов буряки ті,
Повикорюю з блакиті;
    Я місяць рилом ковирну
І з неба геть його турну;
    Я витру ворсу всім плянетам,
Хвости повкручую кометам;
    Я, — то дурниця, що безрога, —

    Я доберуся і до Бога...»
Та знову як завикрутасила проноза,
    Так гуркіт розкотився, мов од бомбовоза —
    Аж загукав луною степ.

Дививсь, дививсь на тєє Бог та: «Годі!

    Не мати крил свиноті! —
(І в ту ю ж мить Свянюка ген
Із неба у багно). — Віднині
    В багнюці киснутимуть свині,
Бо вже не тільки що літати, а довіку
    Не зможуть підвести угору й піку,
    Щоб небеса уздріти сині».

С Т А В

«Горе, сестронько, мені! Ой, горе!.. —
Хлюпотів журляво Рогозині Став. —
Міг би бути я таким, як море,
Світ увесь про мене б знат.
Тільки що ж... закляті вороги
Обступили навколо!

Спереду он — гребля, мов гора та,
А з боків — круті, дебелолобі береги...»
Найщиріше горю друга-брата
Співчувала Рогозина жаліслива.
А тут небо облягають хмари;
А тут — блискавиці, громовдарі,
Злива.

Загули, зазорохобились потоки
Дощоводві. І, роздувшись на всі боки
Пребувдючно, Став
(О, тепер відчув себе він гідно!)
Міць-потугу всю свою вап'яв,
Греблю перервав
Та й... розтікся по балках безслідно.

С К А Р Е

Брати, Карпо і Полікарп,
Знайшли великоцінний скарб
Та, як то личило братам,
І поділились пополам.
А що по різних боках річки
Стояли їхні невеличкі
Хатини, то свою частину
Одразу прямо у хатину
Карпо поніс. А Полікарп,
Убгавши в пазуху півскарб,
Заковзькотів через ріку
По тощокорому льодку.
І як уже до середини
Доходив, узяла досада...
«Обидві мав би я частини,
Якби... якби вколошкав брата...»
Отьмила розум каламуть.
Спинись. Постояв. Потім круть —
І помахав... Непаче змій,
Заповз у хату. «Брате мій!..»
Та,—мов не в голову, а в глек, —
З-за спини шворенем хехек;

І брат скрутівсь. А Полікарп,
Уже діленський мавши скарб,
Ковзь-ковзь ізнов через ріку
По тоекокорому льодку.
Та ба! Тримати небораки
Із цілим скарбом лід не зміг...
І Полікарп (чи не за гріх?)
Пішов на дно ловити раки.

НА ЛІТАКУ

Чи бачили ви чудасію отаку?

Своєого дядечка, Луку,

Під самі хмари Гнат запер у літаку.

«Диви! Диви! Чи не мана?

Та що ж бо то внизу отам за сторона? —

Уткнувши носа у віконце літака,

Перегукать пропелера силкується Лука. —

Ото так села, то міста! Ото так так!

Ані калюжки вам, ні кізячка, смітинки,

Рівненські вулиці... ну, просто мов картинки!

Чи не перемахнули ми кордону пак?»

Та ось літак

Обнизився і пуць на ячменище.

Лука наш знов од подиву аж свище:

«Ну, ти скажи! Неначебто здурів...»

Не упізнати наських сіл і хуторів!..»

«Тут, дядечку, — озвався Гнат-пілот,

Усмішкою на три вершки розтягши рот, —

Тут, дядечку, таке, як розкумекать:

Усе показується кращим іздалéка».

1953

КОЗА та КУЩ ШИПШИНИ

Хрін-зна чого одної дини
Коза полізла в Кущ Шипшини.
А той добродійці кумеднохвостій
    Гачки прегострі
Впинати і почав у спину, боки, пiku.
    Козуня й наробила крику:
«Ти що? Сказився? Повилазило тобі?
Ходжу, меекаю, пасуся по горбі,
    Не маю злости ні на кого...
    А він—як дурень із-за рогу!
    Чув? Одчепись, кажу! Не смій!..»
Шипшина ж Кущ у самі вуха їй:
«Роззвила отутечки своєго рота,
    Немов би то ворота,
    Якої трясці ти?
Хіба хтось тяг тебе сюди?»

ДУБ і СМІТТЯ

Тепловінь, блакиття—
В піднебессі Дуб-Красовіття,
Під ногами мерзенне Сміття.
Буревій, страхіття—
В піднебессі мерзенне Сміття,
Під ногами Дуб-Красовіття.

ЧУЖА БІДА

Худючий та забрьоханий увесь,
Блукав по вулицях бездомний Пес.
«Пхе!»—нірхали тендітні панночки,
Побачивши його, і в хусточки
Носи стромляли. Інші ж Пса-бродяги
Не брали зовсім до уваги.

А хлопчаки-отряхи Псові у біді
Товкли грудками, цеглою боки худі.

Аж якось бідачину
Митець завважив із свого горища
Та пензлем вдатливим на полотнище
І переніс його. А ту картину
Він виставив узяв. І от тоді
На пса-картину хто не гляне—
З жалю та співчуття аж в'яне...
«Сердешний!.. І подовбані їй худі
У нього ребра ті!»—
Шепочуть м'якосердні панночки
І до вологих очок тулять хусточки.

Як співчуття не зобов'язує, тоді
Ми радо співчувамо чужій біді.

1949

М Л И Н

«За хутором,—поскубуючи сивий вус,
Оповідав унукові Дідусь,—
Стовбичив Млин-Вітряк, мов чорногуз.
І в нім, у тому б то таки Млині,
Що Божий день людей було, як мурашні.
Тому на дерть змели, тому на борошенце...
І Млин махав крилицями безперестанно.
Зате ж мав од людей і дяку й шану.

Та ба! Млинові все це
Надокучати стало. «Ох, мели й мели...
Ох, чом би то не повертітися коли
Порожнячком хоч трохи...»

Отак

Млинок-Вітряк

Почав на долю ремствувати. І ті «охи»
Чей долен'ка почула... Шуря-буря
У глупу ніч скопилася. Так Млин,—
В коші якраз не мав нічого він,—
Зірвався з гальм, що з ретязя песюра,
Та й завертівся, наче б хуркало.
Однаке снастям його недовго гуркало,

Бо закурів нараз із нього дим,
А вслід за тим
Вогненний змій угородив у нього зуби...—
Дідусь примовкнув. Потім знов до внука:—
А з басечки цієї ось така тобі наука:
Пусте заняття—шлях до згуби».

ЧЕРІНЬ і СКОВОРОДА

Не вдалисъ Черені пироги як слід:
Виваляла в попіл, припалила спід.
Ябеди-Кочерги й ріжні Рогачі
Враз її й пошили в горе-партачі.
І-і! Черінь з десади аж пашить вогнем:
«Так ви так мене?!
Ну, чекайте ж, кляті злюки-вороги!..
Як не мала щастя я на пироги,
То усім я подив іспечу млинці!»
А з кутка шепоче їй Сковорода:
«Слухай но, що мудрість каже золота:
Хто звести в малому не зумів кінці,
Той нехай на більше і не дogleєда».

ДЕНІС, ОМЕЛЬКО й ТИТ —

Тит із Омельком та Денисом
Дивилися на хмарку, що плила над лісом.
«Ви гляньте! Ну, не дивина?—
Заговорив Денис.—Вона
На шльонського похожа барана».
«Іди ти!—обізвався Тит.—
Вона—теля, і квит».
«Аякже!—встряв Омелько.—Говоріть!
Он лапи, морда—вилитий ведмідь».
«А зараз, бачите?—гукнув Денис.—
Вона мов із снопами віз».
Тит іздвигнув плечима та:
«На вас, їйбогу, қуряча напала сліпота:
Адже тепер вона мов слон».
«І що ви,—Титові Омелько в тон,—
І що ви за народ?!
По небі,—придивіться,—суне бегемот».
Та й знов: той так, а той отак,
А той іще інак.

Химерний, братця, людський рід:
Що ні людина—інший світ.

Л И С Т Я

Ронив Берест Листя—топази, рубіни.
І Листя до нього плачем віоліни:
«Нас топчуть ногами, нас люті вітрюги
Метуть у провалля, рови та яруги...
За що ж зазнаєм отакої наруги??
А як,—пригадай но,—ми красно в маю
Квітчали корону високу твою!
І як через нас тебе кожний любив!
І скільки легенд осіяних і див
У снах оксамитових ти переснив
Під ваш заворожливий хлюпотопелест!..»
«Дарма!—проскрипів по-осінньому Берест.
Байдужі мені ваші зойки-печалі.
Були ви ярливі, дзвінкі, молоді—
То я шанував і беріг вас тоді;
Пожовкли, змарніли—конайте в проваллі.
Бо нашо здались? У прийдешнім маю
Вже інші прикрасяť корону мою».

РОЗУМНИЙ БИЧОК

(За Ля Фовтеном)

Як під липневим сонцепалом
Усе чманіло й умлівало,
Бичкові-одноліткові тоді
Схотілося прохолодитись у воді.
Грайливо й потічок дзюркоче збоку;
Але Бичок (розумний був, нівроку!)
Розміркував собі: «До нього не піду,
Бо я лише біду
В його шумкій воді знайду.
Мезе ота,—ген-ген,—ріка
І манить, і гука.
Вона привітна, плавна, тиха—
Не буде в ній напевно лиха».
І він по луговій травиці
Так дременув, що цівки ніг
Замерехтили, мов ті спіці
У колесі. Прибіг.
Та в тиху воду з кручі стриб...
І що ж? Пішов Бичок углиб

БДЖОЛА і ГРЕЧКА

До Гречки, що препишино розцвіла,
За здобиччю прилинула Бджола.
І тільки но брилянтові крилечка
Вона стулила, всівшися на пелюсточку,
Як їй і почала виказувати Гречка:
«Що? До мого таки медочку
Кортячка?
Ну, а свиріпонька, осот, рогачка
І всяка інша погань? Ти ж, як та собачка,
Вертілась біля них... Ні, серденько, як ти
Бажаєш мати ізі мною дружбу-згоду—
Десятим шляхом обминай оту бридоту,
До мене тільки і лети».
«Овва! Щабе велике—гречка!—
Бджола, ізнявшишь, кинула словечка.—
Таж я той сік,
Що на поживу всім несу в щільник,
На красовитім Божім світі
Знаходжу у кожнісінькому квіті».

V

ПОДОРОЖНІЙ

Зайшов Подорожній спочити у дім.

Аж гляне—у домі у тім
Праворуч, ліворуч, і прямо, і вряд
Гостинно розчинені двері кімнат.
А в кожній кімнаті—віконця квадрат,
І стіл, що угаувсь під вагою
Добірної їжі, принадних напоїв;
І плавними звивами, начебто змій,
З віконця до столу—ланцюг золотий...
Застиг Подорожній, уп'явши у костур
Свою п'ятірню сухокосту.

Віконечко ж кожне щебече падхненно:
«До мене, мандрівнику милий, до мене!
Мої тільки, друже, показують шиби
І небо, і землю без жадної хиби!
Окуй же навіки бентежний свій дух

В оцей золотий мій ланцюг
І світ, що крізь мене видніється, слав...
І знайдеш ти спокій і вдосталь потрав».
Сяйнув Подорожній сонцями з-під брів

І вікнам сказав-одповів:
«За спокій, і йжу, й напої мені
Дорожчий той світ, що не тільки в вікні!»
І він, пересиливши голод і втому,
Залишив принади гостинного дому.

КІНЬ і ЖАБИ

Ускочив Кінь у жаб'ячу Аркадію—болото
(У темну ніч, либонь, було то)
    Та й ві сюди і ві туди.
А Жаби, соторінаячка пукаті,
    Такій пригоді, звісно, раді.
«Оде ти Кінь отой—гриувун-прудкас?
Оде ти той, що наче б кращий за всіх нас?—
Порозявлявши аж до вух роти,
Вони заквакали на всі лади.—
Ану ж бо покажи себе! Побігай по болоті—
    Втри носа жаб'ячій породі...
Ге-ге! Та ти стирчиш, немов пеньок!
    Так отакий то ти Коньок!
    А ще й хвала тобі, нездарі...
    Оссь ми: кожнісінький деньок
Розгулюємо тут, як по бульварі!»
Ані слівця Кінь. Думав лиш: «Напружу
Потугу всю свою—і виберусь на сушу.
Але Жабня оця... дурна вона, чи п'яна,
    Чи дідько тягне за язик,
Що підняла безглувдий квакіт-крик?
Ах, оссь бо що: авеличлива самоомана—
    Нікчёмним на нікчемство лік!»

С В И Н Я

Занурену по вуха в твань болота
Свиню до філософії взяла охота.
«Ну, що ті люди? Що той людський світ—
Химерство вчених, витівки митців?
Дурне! Аби був напханий живіт

    Та затишний і теплий хлів.
Так ні бо! Ім,—аж розбирає сміх,—
Кортить якихось «досконаліших» утіх!
А от мені для щастя повноти не треба
    Ні зір, ні місяця, ні неба.
    Лежу собі я ув одім багні,
    І тут, мов у раю, мені.
Блаженство п'ють мої нехтиві груди—
І що той людський світ! І що ті люди!»

Свині судилося свинею бути.

МАКАКА та КУДЛАЙ

Кудлай, що волі мав од курника по хлів,
Щодня й щоночі тужно скавулів.
Макаці, панові його, спочатку й не свербіло:
Мовляв, нехай вищить—собаче діло.
А потім дійняло таки—осточортіло.
Так вія його у вільну хвилю від роботи
І заходився пробирати: «Ну, чого ти?
Перепрацьований? Голодний?

Хтось на тебе грима?

Соромився б! Живеш, як в Бога за дверима:
Новий ланцюг, добренна буда...
Чи спека люта,
Чи сніг мете, чи дощ осінній хляпа—
Тобі не віс, не пече й за шию теж не капа.
Чи ж отаке життя—не рай?»

«Мені бракує волі...»—скавульнув Кудлай.
«Собачі видумки!—Макака визвірився.—Знай:
Твоєю долею я й сам би вдовольнився,
Та... горенько! Не псом—людиною вродився...»
І тільки но він вимовив оті слова,
Як чув,—леле!—хвіст росте собачий,
І шерсть, і вуха, й голова—
Макакою й не був неначе.

І вже ланцюг на шиї... йойкнула душа...

А пес Кудлай?

Аяй!

У пана перекинувсь, двором походжа...

Гарчить на прив'язі Макака, смикається, пріє,

І скавулить, і виє—

Не тішить бо ані ланцюг новий, ні буда.

Тепер то він, якби знов паном став,

Вже, мабуть би, інакше Кудлая пошанував,

Та ба! Не сталося більше чуда.

—

БУДЯК і ЖОРЖИНА

На королеву Цвіт-Жоржину
Будяк шпичастий із-за тину
Дивився журво. І Жоржина
До нього мовила: «Будяче!
В твоїх очах журби перлини—
Напевно, тужиш нишком, плачеш;
Напевно, серцю не байдуже,
Що вроду маєш вбогу дуже.
Бо обмина тебе людина
І не летить до тебе птах...»
«О королево Цвіт-Жоржино!—
Озвався лагідно Будяк.—
Я не тому відраду трачу,
Що незугарним уродивсь,
А лиш тому, що ти неначе
Той пурпуровий зоребліск.
І що покірно-безборонна
Ти всякий зпадженій руці:
Он, замість пишної корони,
Вже маєш тільки стовбурці».

ГОСПОДАР і ВІЛ

Довірливого, роботящого Вола,
Що до ярма неначебто приріс,
Господар назаріз
Відправити надумав. Мов би зла
Не зичивши ні на краплину,
Почухав приязно йому він шию, спину;
Полоскотав, погладив,
А потім одв'язав і попровадив.
За ворітми, на повороті,
Волові крізь діру у плоті
Сусідський Кундель-Правдобрех:
«Покірно йдеш на страту? Ех!
Дурило!

Рятуйся—роги маєш, силу!»
«На страту?—вигрівся Віл.—Бреши, поганий!
Не заслужив я у Господаря такої шани!
Хіба не я,—аж випирало з мене дух,—
Тягав і борону йому і плуг?!»
Та й знову сунеться—немов у гості.
Ось і різвиці вже. І враз, як постріл
(Бо в ніздрі вдарив крові пах),
Вола шарпнув смертельний жах.
Рвонувсь, ревнув, наставив роги грізно...
Дарма—було вже пізно.

ЩЕНЮК

Вночі в кошару Вовк заліз
І ярок там давив, неначе мух—
Щенюк, тремтливо підігнувши хвіст
І притаївши дух,
В кублі сидів. Поніс
Безпечно здобич Вовк у ліс—
Щенюк з кубла—що затичка із пляшки,
Наперта газами сивухи-бражки.
Та, настобурчиваючи хвоста, мов помело,
На все село
Як же задзявкає: «Де, де він, той ракло?
Сюди його, злодюгу, ланця!
Я враз провчу поганця!»

РЕП'ЯХИ

Хвостом за носа водячи Хортів,
Лис у реп'яшнику сховатися хотів.
А Реп'яхи, істотки шолудиві, стиха
(Бо їм нещастя іншого—потіха):
«Іч-іч! Отакечки й цим разом
Його, псявіри,
Не витрусять із шкіри!»

Та нишком, щоб не попектися часом,
За хвіст підступно мик та й знову мик...
Мовляв, як та бджолва щільник,
Обліпимо його, так вія, матляч,
Цупким і зробиться, немов деркач.

А хай но проклятущий хвіст
Не поматлячить—
Лис не мине зубів хортячих.
Однак, шолудяям на злість,
Лис викрутися. І, усівши під терном,
Немилосердно

Давай чухрати-патрати їх у хвості.
Ну Реп'яхи і заваравили тоді:
«Оде ти з нами, з нами так недобре?!.
Та ми ж хвостом твоїм якби не правували,
Хорти, пройдисвіти зухвалі,
Лишили б з тебе тільки місце мокре!»

МЕТЕОР і МІСЯЦЬ

Метеорові, що птахом золотим
О полуночній порі у небі мчав,
Місяченко повновидий закричав:
«Ох, який же бо, який нещасний ти!
Спалахнеш на хвилечку одну і—жах!—
На беззвартний перетворюєшся прах!..
А ось я то яскравінь свою срібляву
Розливаю чаоколо без угаву...»
Догоряючи надхвенно, Метеор
Місяченкові крізь етеропростор:
«Правда, правда! Сяєво мое у небі
Спалахне, шугне загонисто — і гасне;
Та зате воно не крадене, як в тебе,
А власне».

ЗАДОМ НАПЕРЕД

Гриз та й гриз Бровка
Його вихрастий Хвіст:
«Ти мене все теліпаєш ззаду,
Наперед все пхаєш голову вухату...»

Ти... ти нехтуєш мій хист!»
Ну Бровко, щоб мати, врешті, лад,
Наперед і повернув свій зад
Тай поплутався отак через городи.
Та,—чи ж диво?—

і потрапив до колоди,
Де дробила Сокирюка дрюк.
А тій що? З розгону цюк
По Хвості—й каюк!
Скавульнув Бровко, шарахнувся, завмер,
Покрутив обрубком та:
«Хоч позбувся я Хвоста,
Так зате вже спокій матиму тепер».

1948

ОСЕЛ

Ослові надокучило, що всі тварини
Щораз беруть його на крини.
Так він, щоб стати у дворі авторитетом
(І прийде ж отаке у голову вухату!),
Надумався всіх підсолоджувати медом—
Хвалити спереду і ззаду.
От у неділю, як за ожередом
Зібралася на побрехеньки вся строката
Тварин громада,
Осел, чухнувши невковирно об драбину
Дебелошкіру спину,
Бік,
І розпустив язик:
«Що бачу? Вас, друзяки, чи картину?
Та ві бо—vas! Оце ж ось пак і Свинка—
Ну, та півонія тобі! Сластьонів скринька!
А то Баранчик он, Корівка, Коник і Коза;
Тъху, хрін йому у ніс, яка краса!
Та проти неї вуль усякі чудеса!
А ген, мов міх червінців—Биця...
А розуму-чеснот у кожного в очицях
Яка глибінь!
Куди! Ви не такі, як інший хтось отут,
Що в голові жуки гудуть...»

«Чекай но!—обізвався Кінь.—
Тут ми та ти—і жадних більш тварин.
То хто ж бо інший той один?»
«Гі-гі! Го-го!»—зайшлася реготом громада,
Що аж подвір'я двиготить.
Осел же дурнувато вухами хить-хить.

Хоч на ланцюг дуряnota хай прип'ята,
А тільки що--і виприснула клята.

1952

ЛІСЮК і ТРИ ШАКАЛИ

Негідник, трапивши у пазурі біди,
Кого лиш може, тягне теж туди—
Відрада в тім його істоті.

Лисюк і три Шакали
Від лобурів-мисливців утікали.
Ярок майнув, терник. Нараз на повороті
    Та надало пригоді
Спіткатися: меткою лапою Лисюк
    Як черкове об гострий сук—
І лапонька повисла, мов капшук.
Вертнувся, як на вітрі бриль;
Скаву-скаву... шкандиль-шкандиль...
    Мисливський же зловісний гук
Все ближче. «Стій! Страхополохи!—
Гукнув Лисюк тоді Шакалам,
    Що, знай, давали драла.—
Хіба не звірі ви, а блохи?!

Хіба не маєте вже гідності ні трохи,
Що від масливчиків якихось та собак
Чухраєте, мов позривалися з гілляк?!

Ану—назад! Ану, лаштуймось до атаки!..»

Забив Лисюк Шакалам баки
(Бо говорив же клятий доладу!);
Втелепались по самі нікуди в біду.

СОНЦЕЦВІТ і СПОРИШ

Сонцецвіт
На весь світ
Славили та величали;
Спориш
Лиш
Байдуже топтали.
Врізавсь плуг
У луг—
Важезна брила
Обох накрила.

ШКАПА та ЦАП

Никавши понад урвищами, Шкапа
Побачила будяччям чимчикуючого Цапа.
«Це що за дідько? З-під яких він звізд?
Е-е, в цій тварині, мабуть, небуденний зміст!
Бо, бач, яка борідка, роги, хвіст...»—
Подумала вона (знать, вперше зроду
Оту цапину споглядала вроду).
І як уже був недалечко він:
«Добридень, пане! Із яких стерін?»
«Що? А-а... Добридень! Із сусіднього села».
«Ага, —охоче Шкапа мову далі повела,—
То ви в хлівах тамтешніх та загонах
Чей не абияка персона—
Про це говорять всі приміти!»
«Та,—набундючився Цапура, підігрітий
Похвалою такою,—правди ніде діти...
Доводиться мені
Частенько у кумпанстві і кнура й свині
Влаштовувати прогулянки-походи
На запашні городи.
Вони то моркув, то картоплю риють рилом,

А я трошу капусту. Дуже мило
У дні такі у нас
Минає час.

З ослом я також на коротку ногу;
Та й з бузівком запанібрата, слава Богу!»
«Те-те!—крізь зуби процідила Шкапа.—
У тебе друг—осел, товаришка—свинюка...
Хороша ж, видно, й сам ти штука!»—
І повернулася хвостом до Цапа.

ТЕРНИК та ХМЕЛИНА

Зіп'ялася Хмелина в'юнка
На вершок Терника
Та їй дере догори там свій віс:
«І чого біля мене Терник одей зри?
Він, почвара,
І не рівня мені, і не пара!
Він, мов рак той, повзе по землі;
Я ж висока, струнка ї взагалі...»
А Терник на ту річ:
«Ану, зласть з моїх пліч!»

ТХІР і ГУСИ

Втікаючи від зграї грізних Псів,
Тхір вскочив до Гусей у хлів
Та в темному куточку й сів.
«Ось-ось він!—закричали Гуси хором.—
Ось-ось він, розбишака-терорист!»
Зіщуливсь Тхорик,
підобрав чемненько хвіст
Та до Гусей з обидою-докором:
«І вам не сором?
Ви, бачу, зовсім не читаете газет!
Уже ж лихих позбувся я прикмет...
Тепер я вам усім немов би рідний брат,
Бо став я демократ.
Тепер у серці в мене сяють перли,
Я навіть псальми вчуся вже співати...
За цілий рік не з'їв і пів гусяти...
А ви... щоб Пси мене роздерли?!

Не будьте ж безголові!...»

Ну Гуси й скаменулись по цій мові...

А вранці крику, гвалту повен двір:
Усіх Гусей перепатрошив Тхір.

1947

КОРЧ

Стирчить собі неоковирний Корч
На дні озерця голубого сторч—
І хоч що хоч.
«Ох, Корч оцей! Паскуда із паскуд!
І де він взявся на нашу голову отут!—
Гудуть, шугаючи човз нього, риби всі:
Лини, Лящі, Підрийки, Карасі...—
Він славі нашій і красі
Ганьба! Він... ох, розвиднився б нам світ,
Якби від нього щез і слід!»
Та ось,—о доле риб'яча химерна!—
Рибалки затягли озерцем невід-сіть,
І коверзливая громадонька озерна
Як не тулилася по дні,
Як не вертілася, хитруючи, по глибині,
А опинилася у неводі в матні.
Тик-мик, сюди-туди...
Не сила вирватися з пазурів біди!
Не омивути, знатъ, пекельної сковороди!..
Отут то Корч і показав себе:
Він чіпко учепірився у невід ззаду,
Ровдер його і всю громаду—
Знов на озерця тиховоддя голубе.

В Е Р Б Л Ю Д

(За Езопом)

Верблюд брів через річку бистроводу.
Притишив хід. Потребу стравоходу
Задовольнив. Та й знов бреде помалу.

Коли це гульк—

А кетяг Калу

Та напереді вже буль-бульк, буль-бульк...
«Отак то!—загукав тоді Верблюд.—
Плюгавий покідьок, ганебний бруд,

Ні грач, ні помагач...

А дулю, бач,

Скрутив під самий ніс мені!»

Нікчемні (бо вони стежки свої
Преспритно достосовують до течії)
І почестей доходять першими й чинів.

ДИТИНА і ГРЕБІНЧИК

(За Криловим)

Дитина, блакитний промінчик,
Страх любила Гребінчик,
Поки білява чупринка була
Чиста, що тая вода з джерела.
Якже закуделився, збивсь у клубок
На голівці чубок,
Вона, лиш Гребінчик діткнеться,
Кричить, як не лусне пупок:
«Не треба! Не хочу! Скубеться! ..»

І з правою так: у пошані вона,
Поки сумління та чисте до дна.

Г О Р I X

Од Вевірки довідався Грак,
Що горіхи предобрі на смак.
«Чи ж не пху на голівку носату мою?!—
Закракракав Грачисько.—Світ повен
Смаковито-принадних диковин—
Я ж усякую погань клюю!»
І, притьmom на горішині всівшись у лісі,
Ну дзъобилом своїм на горісі
Карбувати терпку кожуру.
«Кра-кра-кра!..—знов Грачисько.—Кру-кру!..
Щось не тес... аж крутить у носі...
От і вір тій хвостатій пронозі!»
А з-за вітки Вевірка вертка,
Сміючись, до Грака
Гука:
«Розкусити горіх треба вміти,
Щоб його смакоту зрозуміти».

ЗМІСТ

I

Лев та Осел	.	.	.	.	.	.	5
Бетон і Пісок	.	.	.	.	.	.	6
Верболіз	.	.	.	.	.	.	7
Півні	.	.	.	.	.	.	8
Садівник та Акація	.	.	.	.	.	.	9
Ластівка і Пава	.	.	.	.	.	.	10
Відерце	.	.	.	.	.	.	12
Віслиук та Теля	.	.	.	.	.	.	13
Келех	.	.	.	.	.	.	14
Атака	.	.	.	.	.	.	15
Панькова біда	.	.	.	.	.	.	16
Рогата Свиня	.	.	.	.	.	.	18
Сокорина та Багнюка	.	.	.	.	.	.	19
Пилипко	.	.	.	.	.	.	20
Жайворонок і небо	.	.	.	.	.	.	22
Шевчик та Копил	.	.	.	.	.	.	24
Сусіди	.	.	.	.	.	.	25
Дзвонар і Дзвіня	.	.	.	.	.	.	26
Бик та Теля	.	.	.	.	.	.	27
Цап у квітнику	.	.	.	.	.	.	28

II

Лошак і Верблюд	.	.	.	.	.	.	31
Сокира і Вовна	.	.	.	.	.	.	32
Рябенька Курочка	.	.	.	.	.	.	34

Віхоть	35
Гармата і Квіти	36
Хока й Мока	37
Вода та Казан	38
Ріка та Калюжа	40
Заєць і Кріт	41
Догадливий Капітан	42
Глинняний хмародер	44
Верблуд, Віслюк та Цап	45
Горбок та Калюжа	46
Баран і Риба	47
Плугатар та Кобила	48
Корабель і Тріска	50
Соняшник та Гавкун	51
Ведмежі лови	52
Лисиця та Вовк	53
Гарбузиня і Пліт	54
III	
Езоп і Крез	57
Півея з хитрощами	58
Хлібеня і Грудка	59
Осел-Наачальник	60
Варениця	62
Дряве корито	63
Дзеркало	64
Конвалія та Бузина	66
Сич і Лъоха	67
Вибагливий Кіт	68
Сонце та Місяць	70
Чорногуз та Одуд	71
Колода і Клини	72
Життя і Смерть	73

Лев, Тигр і Лисиця	74
Черевик та Постіл	75
Мірошник і Вітер	76
Струни	77
Агроном і Волошка	78
Хлопчина і Свinya	79
Юнак і Лавр	80
IV	
Мурашка і Гора	83
Пліточка і Щука	84
Макар і Мартин	86
Слон і Кури	87
Блохи	88
Вітер та Пожежа	90
Коваль і Муха	91
Крилата Свinya	92
Став	93
Скарб	94
На літаку	96
Коза та Кущ Шипшини	97
Дуб і Сміття	98
Чужа біда	99
Млин	100
Черінь і Сковорода	102
Денис, Омелько й Тит	103
Листя	104
Розумний Бичок	105
Бджола і Гречка	106
V	
Подорожній	109
Кінь і Жаби	110
	135

Свиня	.	.	.	.	.	111
Макака та Кудлай	.	.	.	.	.	112
Будяк і Жоржина	.	.	.	.	.	114
Господар і Віл	.	.	.	.	.	115
Щенюк	.	.	.	.	.	116
Реп'яхи	.	.	.	.	.	117
Метеор і Місяць	.	.	.	.	.	118
Задом наперед	.	.	.	.	.	119
Осел	.	.	.	.	.	120
Лисюк і Три Шакали	.	.	.	.	.	122
Сонцецвіт і Спориш	.	.	.	.	.	123
Шкапа та Цап	.	.	.	.	.	124
Терник та Хмелина	.	.	.	.	.	126
Тхір і Гуси	.	.	.	.	.	127
Корч	.	.	.	.	.	128
Верблюд	.	.	.	.	.	129
Дитина і Гребінчик	.	.	.	.	.	130
Горіх	.	.	.	.	.	131

На 76-й стор. 8-й рядок згори треба читати:
Оті всі счасті,

